

BRADLÁ a travertíny

Ján Lacika

DAJAMA

edícia
KS

BRADLÁ

a travertíny

Ján Lacika

BRADLÁ a travertíny

1. vydanie, 2023

Autor textu: Ján Lacika

Editor a zodpovedný redaktor: Daniel Kollár

Fotografie: Ján Lacika

Grafická úprava: Marianna Lázničková

Jazyková korektúra: Rút Facunová

Tlač: NIKARA, Krupina

Vydalo vydavateľstvo DAJAMA ako svoju 379. publikáciu.

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy nesmie byť reprodukováaná v akejkoľvek forme bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-8136-156-2

RNDr. Daniel Kollár – DAJAMA, Karloveské rameno 4B, 841 04 Bratislava,
tel.: +421 (2) 446 317 02, info@dajama.sk, www.dajama.sk

Obsah

Slovo autora	5
Bradlá	7
Brančské bradlá (Myjavská pahorkatina)	8
Bošácke bradlá (Biele Karpaty)	12
Vršatské bradlá (Biele Karpaty)	16
Púchovské bradlá (Javorníky)	24
Manínske bradlá (Strážovské vrchy)	32
Súľovské zlepenice (Súľovské vrchy)	40
Kysucké bradlá (Kysucká vrchovina)	52
Oravské bradlá (Oravská vrchovina)	64
Pieninské bradlá (Pieniny)	74
Ľubovnianske bradlá (Ľubovnianska vrchovina a Spišsko-šarišské medzihorie)	84
Šarišské a zemplínske bradlá (Spišsko-šarišské medzihorie a Beskydské predhorie)	90
Travertíny	101
Považské a podunajské travertíny (Malé Karpaty, Biele Karpaty a Podunajská nížina)	102
Ponitrianske travertíny (Tribeč a Hornonitrianska kotlina)	114
Pohronské travertíny (Štiavnické vrchy, Zvolenská kotlina a Starohorské vrchy)	120
Gemerské travertíny (Slovenský kras a Juhoslovenská kotlina)	128
Veľkofatranské travertíny (Šípka Fatra)	132
Liptovské travertíny (Liptovská kotlina)	138
Západospišské travertíny (Spišská Magura, Popradská kotlina a Nízke Tatry)	146
Východospišské a zemplínske travertíny (Hornádska kotlina a Beskydské predhorie)	152

Slovo autora

Slovenská príroda nám vo svojej pestrosti a rozmanitosti ponúka dva fenomény z kameňa, ktoré pôsobivo dotvárajú a ozvlášťujú krajinu. Ide o vápenec v podobe bradiel a travertínov. Bradlové aj travertínové vápence sú z geologického hľadiska veľmi príbuzné horniny, ktoré však vznikli v celkom odlišných geologických podmienkach. Vápence z bradiel pochádzajú z morského prostredia druhohôr a začiatku treťohôr a stáli pri zrode dnešných Karpát. Ich vek sa počíta v desiatkach miliónov rokov. Travertínom sa hovorí, že sú sladkovodnými vápencami, ktoré vznikli na súši a ich podiel na geologickej stavbe Karpát je zanedbateľný. Sú podstatne mladšie ako bradlové vápence. Iba zopár najstarších travertínových telies má vek merateľný v miliónoch rokov a väčšina z nich je taká mladá, že si vystačíme s tisíckami rokov. Dokonca je mnoho aj takých, ktoré sa nám doslova rodia priamo pred očami a ich vznik môžeme vidieť v priamom prenose. V tejto súvislosti je pravdepodobne však najdôležitejší fakt, že bradlá i travertíny majú na Slovensku zväčša podmanivú podobu priťahujúcu záujem a obdiv turistov.

Všetko sa to začalo v zlatej ére dinozaurov, teda asi pred 150 miliónmi rokov. V období jury sa na dne oceánu ukladali sedimenty budúcich bradiel a neskôr, v období kriedy, rėžiu nad dejom prevzali vnútorné sily Zeme. Súvrstvia morských usadenín mora zvrásnili a presunuli sa tak, akoby ich buldozér pozhŕňal do obrovských príkrovov. Po upokojení horotvorných síl znovu nastal čas na ukladanie sedimentov do mora zaplňujúceho predpolie karpatského oblúka. Bolo to obdobie tvorby dnešného karpatského flyšu. V starších treťohorách sa nepokoj do priestoru budúceho bradlového pásma vrátil a súvrstvia druhohorných hornín boli spolu s flyšom intenzívne

zvrásnené. Stalo sa tak už druhýkrát, čo zapríčinilo, že bradlové pásmo je vnútorne najkomplikovanejšou geologickou jednotkou Karpát. Celý sedimentačný priestor sa extrémne zúžil a z pôvodných 80 až 100 kilometrov sa jeho šírka zredukovala na rádovo niekoľko kilometrov. Vrstvy hornín sa tlakom vztyčili, niekedy až do kolmého smeru, a na mnohých miestach sa polámali. Súvrstvia krehkých vápencov sa rozpadli na jednotlivé bloky a šošovkovité telesá ponorené do plastickejších slienitých hornín v okolí. Prípravná etapa vývoja bradlového pásma bola zavŕšená. Bradlá dostali svoje kontúry a „potichu čakali“ v útrobach zeme na „sochára“, ktorý z nich vykŕeše skalných krásavcov. Erózia sa pomaly prepracovávala až k šošovkám vápencov. Keď ich vytiahla až na svetlo sveta, ukázala sa ich odolnosť a pevnosť. Vápence bradiel oveľa húževnatejšie odolávali deštrukcii vody, vetra a mrazu ako mäkké a poddajné sliene, bridlice a zlepenice tvoriace obalovú jednotku bradlového pásma.

Bradlové pásmo je najdlhšou a zároveň najužšou geologickou jednotkou slovenských Karpát a je preto namieste nazývať ho čínskym múrom na slovenský spôsob. Hradbu slovenských vápencových bradiel však nevytvorili ľudia na obranu pred nájazdmi kočovníkov, ale sú nádherným dielom prírody oddeľujúcim od seba Vnútorné a Vonkajšie Karpaty. Pásmo karpatských bradiel spolu s nadväzujúcou ukrajinskou časťou dosahuje dĺžku 600 kilometrov. Na prvom bradle na západe stojí hrad Branč. Od neho sa bradlové pásmo tiahne stredným Považím až na Kysuce, pokračuje cez Oravu až do poľského Podhalia, kde sa stráca pod sedimentmi Oravskej kotliny. Ešte na území Poľska sa bradlá opäť objavujú v krajine a na územie Slovenska sa vracajú v podobe Pienin. Na spišské bradlá

nadväzujú šarišské a zemplínske bradlá, ktoré sa na dlhšom úseku ocitajú pod vihorlatskými trefohornými vulkánmi, aby sa na ukrajinských hraniciach opäť objavili v krajine.

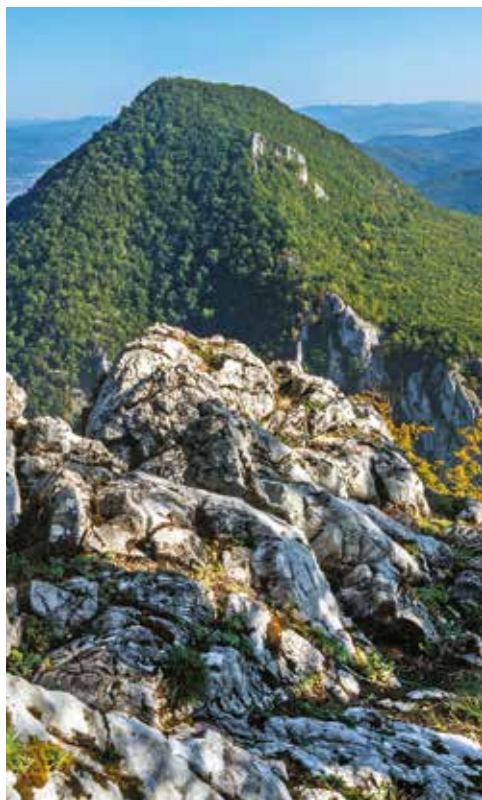
O travertíne sa hovorí, že je kameňom zrodeným z vody. Ide o veľmi mladú horninu, ktorá vznikla vyzrážaním uhličitanu vápenatého z mineralizovanej vody v suchozemskom prostredí. Preto ju nazývajú aj sladkovodným vápencom. Tvorba travertínu nebýva čisto chemickým procesom a dôležitou zložkou je pri nej aj prítomnosť siníc, rias a iných biogénnych prímiesí podmieňujúcich priebeh rozličných biochemických procesov. Geológovia rozpoznávajú rozličné typy sladkovodných vápencov, my si však vystačíme s travertínmi a penovcami. Za travertín sa považuje hornina, ktorá časom nadobudla celistvejší

kompaktný charakter. Viaže sa na silnejšie mineralizované termálne pramene. Penovce sú menej súdržnou pórovitou horninovou hmotou tvoriacou sa z málo mineralizovaných a chladnejších vôd. Z travertínov aj penovcov sa vytvárajú charakteristické formy reliéfu, ako sú kopy, terasy, kaskády, krátery, piliere, hrebene či laloky. Niektoré majú miniatúrne rozmery, iné sú výraznými krajinnými dominantami.

Geológovia zaznamenali na Slovensku približne 70 lokalít výskytu travertínu a asi 400 lokalít penovcov. Ich rozloženie v krajine je veľmi nerovnomerné, viac-menej sporadické a lokálne. Väčšinu lokalít si v krajine ani nevšimneme. Drobné telesá z travertínu alebo penovca sú obvykle neviditeľné, bývajú skryté pod trávou, húštím či zástavbou a o ich existencii vedia iba prírodovedci, ktorí ich študujú. Našťastie máme na Slovensku dosť lokalít, kde je prítomnosť travertínových útvarov v krajine veľmi citeľná a badateľná. Travertíny sa nám na mnohých miestach ukazujú v mimoriadne peknej a príťažlivej podobe vzbudzujúcej veľký záujem verejnosti. Sú napr. ozdobou kúpeľov Dudince, Sklené Teplice, Lúčky či Vyšné Ružbachy, harmonicky dotvárajú malebnú spišskú krajinu s pamiatkami zapísanými do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO a na Liptove máme vydarenú slovenskú verziu chorváckych Plitvických jazier či amerického Yellowstonského národného parku.

Bradlá i travertíny sú nielen symbolom jednotlivých lokalít Slovenska, patria aj k najkrajším cieľom mnohých turistických výletov a trás. Z tohto dôvodu sme aj koncipovali knihu, ktorú držíte v rukách, tak, aby ste v nej našli nielen najkrajšie kamenné miesta z vizuálneho hľadiska, ale aj z turistického pohľadu. Kniha má byť tak trochu aj sprievodcom po bradlovej a travertínovej kráske Slovenska a my dúfame, že výber týchto kamenných lokalít čitateľa ocenia.

Malý Manín z Veľkého Manína

BRADLÁ

Brančské bradlá

od Branča po Starú Turú

Na severe Záhoria a na myjavských kopaniciach ho vidno z neuveriteľného množstva miest. Takouto neprehliadnutelnou krajinnou dominantou je hradný vrch nesúci zrúcaniny hradu Branč. Najzápadnejšie bradlo v dlhočiznom slovenskom bradlovom pásme vyčnieva nad malebne zvlnenú Myjavskú pahorkatinu. Stretávame sa tu s pozoruhodným úkazom, ktorý sme si dovolili označiť prívlastkom brančský. S trochou zveličenia môžeme povedať, že Branč vidno od všadiaľ a z Branča uvidíme všetko!

Geológovia predpokladajú, že bradlové pásmo tvoriace komplikovanú tektonickú jednotku Karpát sa začína už niekde pri Viedni v Rakúsku, ibaže jeho najzápadnejšia časť je pochovaná pod sedimenty, ktoré sa počas mladších trefohôr (neogénu) uložili vo Viedenskej panve. Leží hlboko pod Viedenskou kotlinou a Záhorskou nížinou. Prvýkrát sa na západe Slovenska bradlové pásmo objavuje na zemskom povrchu v najzápadnejšej časti Myjavskej pahorkatiny.

Jeho začiatok je geologicky identifikovaný na **Jakubskom vršku** (251 m). V pravostrannom svahu doliny rieky Myjava nad osadou Majeríčky ležiacou v chotári kopaničiarskej obce Podbranč vystupujú na povrch jurské vápence.

Najzápadnejším bradlom bradlového pásma je však až východnejšie ležiaci vrch **Branč** (473 m) týčiaci sa nad osadou Podbranča s názvom Podzámok. Na najvyššom z **Brančských bradiel** sa nachádzajú

Bradlo s hradom Branč

zrúcaniny stredovekého **hradu Branč**. Hradný vrch je dobre viditeľný prakticky zo všetkých strán a z jeho vrcholu je jedinečný výhľad na všetky strany. Táto dôležitá vlastnosť bezpochyby rozhodla o tom, že tento vrch bol ideálnym miestom na postavenie hradu, ktorého páni mali pod kontrolou široké okolie. Patrí medzi najstaršie na Záhori a pravdepodobne vznikol ešte pred vpádom Tatárov v prvej polovici 13. storočia, aj keď prvá písomná zmienka o ňom pochádza až z roku 1390. Z pôvodnej strážnej pevnosti sa stalo panské sídlo spravujúce veľké hradné panstvo. Vďaka strategickej polohe bol o vlastníctvo hradu veľký záujem a medzi jeho majiteľmi boli aj korunované hlavy, ako napr. Karol Róbert, Ján Luxemburský, jeho vnuk Žigmund Luxemburský a Matej Korvín. Postupný zánik hradu sa udial počas stavovských povstaní v druhej polovici 17. storočia. Hradní páni z rodu Nyáryovcov sa presťahovali do kaštieľa v Sobotišti a niekdajšie sídlo noblesnej šľachty začali nedobrovoľne obývať trestanci. Pamätník na hradnom nádvorí pripomína, že medzi nimi boli aj odsúdení protestantskí kňazi. Väznili ich v tzv. jamách – celách vybudovaných po obvode hradieb. Začiatkom 18. storočia sa hrad Branč stal neobývanou zrúcaninou.

Pamätník na hrade Branč

Obvyklá prístupová cesta k hradu vedie od západu a prechádza popri veľkom **kameňolome**, ktorý si ukrojil poriadny kus zo Šibeničného vrchu (375 m), západného suseda Branča. Vďaka nemu môžeme nazrieť dovnútra bradlového pásma. V 80. rokoch minulého storočia si v lomovej stene jeden amatérsky bádateľ všimol, že jedna tmavšia vrstva horniny vyzerá ako ošľahaná ohňom. Dospel k presvedčeniu, že tmavá vrstva v lome je stopou po plameňoch pochádzajúcich z raketového motora neznámeho kozmického telesa štartujúceho z miestneho kozmodrómu. Svoju pravdu sa pokúšal dokázať aj pred privolanými vedcami zo Slovenskej akadémie vied. Pre tých však bolo sfarbenie horniny v lome len obyčajným prirodzeným úkazom.

Na to, aby sme sa z Branča rozhládli do okolia, nám nepostačí jedno miesto na jeho zrúcaninách. Za jedinečnými výhľadmi do diaľav sa musíme postupne posúvať po nádvorí dolného hradu. Ponad vonkajšie

Chorvátsky vrch z hradu Branč

hradby s baštami uvidíme poriadny kus severného Záhoria, západnú časť Myjavskej pahorkatiny a na horizonte za priaznivého počasia dovidíme nielen po Malé a Biele Karpaty, ale aj na rakúske Leiser Berge (Tiché vrchy) a moravské Pavlovské vrchy. Z početných vyhlíadok na hradný vrch zvonku ponúka najbezprostrednejší výhľad svah susedného bradla **Chorvátsky vrch** (462 m). Iné parametre majú pohľady na Branč z doliny rieky Myjava, ktorá ho obťáča zo severnej a západnej strany. Od hradu Branč smerom na východ vedie modro značkováná turistická trasa. Na juh od nej leží vrch **Starý hrad** (453 m), na ktorom sa našli stopy po zaniknutom pravekom hradisku. Pomenovali ho tak miestni ľudia mysliac si, že na ňom stál podobný hrad ako Branč. V roku 1913 lokalitu skúmal popredný slovenský archeológ Štefan Janšák a s istotou dokázal, že šlo o predhistorické sídlo pomerne veľkých rozmerov. Jeho pôdorys ohraničovali zvyšky valu dlhého vyše jedného kilometra. Archeologické

nálezy keramiky dokladujú osídlenie Starého hradu od eneolitu po raný stredovek. V 8. a 9. storočí bol jedným z hradísk Veľkej Moravy. K jeho zániku došlo v 12. storočí.

Východne od Podbranča je hradný vrch Branč jediným v krajine dobre viditeľným bradlom. V zalesnenej pahorkatine južne od doliny Myjavy nie sú v reliéfe badateľné rozdiely medzi bradlovým pásmom a flyšovými horninami v jeho okolí. Výnimkou je zalesnený vršok **Kýčer** (396 m) pri **Turej Lúke**, po ktorom je pomenovaný miestny folklórny súbor. Na jeho geologickej stavbe sa podieľajú vápence a slieňovce. Západne od dediny nachádzame pekný krajinný segment v podobe série dolinových meandrov riečky Myjava zahĺbených do vápencového súvrstvia bradlového pásma. Na šiji jedného z meandrov stojí drevená **rozhladňa Hrajky** a pamätník vedľa nej pripomína popravu 12 evanjelických vzbúrencov, ktorí sa v roku 1672 snažili zabrániť odňatiu ich kostola v Turej Lúke. V obci administratívne pričlenenej k Myjave nájdeme okrem

rímskokatolíckeho a evanjelického kostola aj rodný dom architekta Dušana Jurkoviča (1868 – 1947) a Gazdovský dvor so stálou expozíciou tradičnej kopaničiarskej usadlosti z konca 19. storočia.

Mestu Myjava sa bradlové pásmo vyhýba po južnej a juhovýchodnej strane nemajúc žiadne špecifické prejavy v reliéfe Myjavskej pahorkatiny. V Myjavskej pahorkatine medzi Myjavou a Starou Turou v podstate nebaďať, či je podložie bradlové alebo flyšové. Až na území kopaníc na sever od Starej Turej sa dvíhajú menšie bradlá primknuté k úpätiu Javorinskej hornatiny v Bielych Karpatoch.

Bradlo nie je bradlo

Pomenovanie najvyššieho vrchu Myjavskej pahorkatiny je problematické, pretože vrch s názvom Bradlo vlastne nie je bradlom. Na jeho geologickej stavbe sa síce značnou mierou podielajú vápence, sú však kriedové, a teda mladšie ako vápence bradlového pásma pochádzajúce z obdobia jury. Navyše prešli odlišným geologickým vývojom. Vrch Bradlo nad

Tip na túru: Brančské bradlá

trasa: Turá Lúka – U Škarítkov – Chata Lesanka – Habánsky dvor – hrad Branč – Podbranč, Podzámok – Podbranč, Majer – Sobotište, spolu 3 hod.

Krásna poldenná túra predstaví nesporné krásy kopaničiarskej krajiny na západe Myjavskej pahorkatiny. Vyvrcholením turistického podujatia je výstup na hrad Branč s výnimočným výhľadom, postavený na najzápadnejšom slovenskom bradle.

Brezovou pod Bradlom vyzerá akoby sa oddelil od približne rovnako vysokých neďalekých Brezovských Karpát budovaných triasovými vápencami a dolomitmi. Tie máme z vyhliadky na Štefánikovej mohyle ako na dlani, zatiaľ čo výhľad na Brančské bradlá na opačnej strane je dosť obmedzený. Naproti tomu Bradlo v kruhovom výhľade z hradu Branč vonkoncom nechýba.

Rozhľadňa Hrajky

Bošácke bradlá

od Starej Turej po Nemšovu

Ak turisti mieria do najvyšších častí Bielych Karpát s cieľom dosiahnutia vrcholov Veľkej Javoriny či Veľkého Lopeníka, pri vstupe do pohoria prechádzajú úzkym pásom Bošáckych bradiel. Niekde míňajú len malé nepostrehnuteľné vápencové výšky, zatiaľ čo monumentálne bradlo Krasín nad Dolnou Súčou si nemožno nevšimnúť. Výstup na jeho ostrý hrebeň, ktorý kedysi niesol stredoveký hrad, je lákavou turistickou výzvou.

Geomorfologický podcelok **Bošácke bradlá** tvorí akúsi nárazníkovú zónu medzi centrálnou časťou Bielych Karpát a kotlinami Považského podolia. Jeho kompaktnosť je narušená sústavou dolín pravostranných prítokov Váhu, ktoré sa spätnou eróziou takpovediac predrali hlboko dovnútra pohoria a hlavné rozvodie zatlačili ďaleko na moravskú stranu hranice. Vyčlenenie Bošáckych bradiel na mape geomorfologických jednotiek vychádzalo najmä z geologického kritéria a viac-menej sleduje miestny úsek bradlového pásma obklopeného flyšom.

Pamätník SNP na vrchu Roh

Prvým v rade úpätných vápencových vrškov na podhorí Javorinskej hornatiny je **Vápenica** (448 m) nachádzajúca sa nad osadou Hornáckovci. Na protilahlej strane doliny Kamečnice sa dvíha **Roh** (487 m) s pamätníkom SNP. Keďže je budovaný vápencami a zlepenými lubinského súvrstvia paleogénneho veku, nepatrí medzi bradlá. Geologicky má bližšie k Bradlu s veľkým „B“ ako ku bradlám bradlového pásma. Skutočnými vápencovými bradlami sú však úpätné vršky na okraji Bielych Karpát nad osadami Cetuna a Podvišňové v chotároch Lubiny a Bziniec pod Javorinou. Do jednej línie sú usporiadané bradlá **Lipovec** (585 m), nepomenovaná **kóta** (513 m) a **Kobylye** (523 m). Značované turistické trasy sa ich vrcholom bez výhľadu vyhýbajú. V dolinke potoka Vrzavka východne od Lipovca sa nachádza prírodná pamiatka **Cetuna** chrániaca vlhkú slatinnú lúku s výskytom vzácnych druhov orchideí. Menšie bradlo **Ostrý vrch** (432 m) leží mimo tohto radu a čnie západne od Moravského Lieskového. Holý vrch **Dúbravka** (445 m) na protilahlej strane doliny Klanečnice má v podloží vápenca a bridlice tzv. allgäuskeho súvrstvia zaradeného do drietomskej jednotky bradlového pásma, podobne ako susedná **Lysica** (501 m).

Obec **Zemianske Podhradie** ležiaca v Bošáckej doline je takisto obkolesená

Bošácka dolina

bošáckymi bradlami. Západne od nej sa dvíha zalesnený masív kulminujúci vrchom **Hlohová** (545 m). Budujú ho sedimenty allgäuského súvrstvia. Názov dediny pod masívom napovedá, že by v jej okolí mali byť nejaké hrady alebo hradiská. Dávne sídla tohto typu sa tu skutočne aj našli. Juhovýchodne od Hlohovej pri osade Rolincová pod Hradištným vrškom archeológovia objavili stopy opevneného hradiska z doby bronzovej. Lokalitu nazvali **Hradišťa**.

Severovýchodne od Hlohovej v lokalite **Martákova skala** v dávnejšej minulosti stálo ďalšie hradisko podobnej veľkosti a veku. Obe hradiská preskúmal a opísal slovenský vedec Jozef Ľudovít Holuby (1836 – 1923) pôsobiaci ako evanjelický farár v neďalekom Zemianskom Podhradí, kde môžeme obdivovať klasicistický kaštieľ a empírový kostol postavený na kruhovom pôdoryse. Pôvodne opevnený kaštieľ zo 17. storočia je spätý s Adelou Ostrolúckou, za ktorou sem chodieval jej blízky priateľ Ľudovít Štúr. Jeho mladší brat Samuel Štúr bol kaplánom v spomínanom evanjelickom kostole.

Bošácka dolina, ktorú bradlové pásmo naprieč pretína, je aj vďaka bošáckym

bradlám malebnou a turisticky príťažlivou krajinou s rozľahlými ovocnými sadiami. Na jeho bližšie spoznávanie nám poslúži **náučný chodník Spoznaj**, chráni a zachováva krásy našej prírody. Na jeho trase sa nachádza osada Zábudišová, neďaleko ktorej sa zachovala tradičná sušiareň ovocia. V jej blízkosti rastú aj mnohé známe stromy, ktoré v nedávnej minulosti zvíťazili v ankete Strom roka na Slovensku.

Vo východnej časti Bošáckych bradiel možno pozorovať dve pásma elevácií oddelených od seba dolinami bielokarpatských potokov. Východne od Zemianskeho Podhradia ležia allgäuským súvrstviem vápencov a vápnitých ťilcov budované oblúkové kopce usporiadané do pásma siahajúceho až po Chocholnú. Mohutnejšie rozmery dosahuje severnejší pás bradiel od najzápadnejšieho Boháčovca (500 m), cez Lukavský vrch (600 m) nad osadou Malinné, Horné bradlo (704 m) a Dolné bradlo (638 m) nad dolinou Melčického potoka, až po Sokolí kameň (696 m), Ihriská (730 m) a Žľab (737 m) západne od Drietomej. Pre Biele Karpaty je charakteristický početný výskyt tzv. **penovcových prameňov**, zásobovaných

Sokolí kameň

uhličitanom vápenatým z vápencových bradiel a flyšových vrstiev s vyšším zastúpením vápnitých hornín. Na podmáčané svahové a dolinové prameniská sa viaže výskyt špecifickej flóry a fauny a v mnohých prípadoch sú vyhlásené za chránené územia. Vo flyši na západnom svahu Veľkého Lopeníka sa nachádza prírodná pamiatka **Mravcové** a príkladom penovcového prameniska viažuceho sa na bradlové pásmo je prírodná pamiatka **Kurinov vrch**, ktorú nájdeme na juhovýchodnom svahu Dolného brala.

Pre Bošácke bradlá nie je typický početnejší výskyt bralných foriem reliéfu. Jednou z výnimiek je skupina vápencových brál pod vrcholom **Sokolieho kameňa**. Z Drietomy k nej vedie turistický chodník. Bradlá sú aj na protihľahlej strane Drietomskej doliny. Skalnatý svah Ostrej hôrky nad Drietomou (387 m) je vyhlásený za prírodnú pamiatku **Drietomské bradlo**, pretože je významnou geologickou lokalitou. Je jediným miestom v Západných Karpatoch so súvislým profilom hornín vrchného triasu v komplexe kremencov, pieskencov a bridlíc v Kysuckej sérii bradlového pásma.

Medzi Drietomskou a Súčanskou dolinou sa tiahne horský hrebeň viažuci sa na úzky pás krinoidných vápencov bradlového pásma. Najvyšším bradlami v hrebeni sú **Mestský vrch** (583 m) a **Vysocko** (561 m). Napriek absencii značkových turistických chodníkov si hrebeň zaslúži našu pozornosť. Neúplné zalesnenie poskytuje totiž krásne výhľady a jedna z horských lúk na hrebeni nad Hornou Súčou je vyhľadávaným miestom vyznávačov paraglajdingu. Je dostupná po neznačkovanom chodníku, ktorý blízko Sedla nad Jurikovcami odbočuje z modro značkovanej **Cyrilometodskej pútnickej trasy** spájajúcej Skalku pri Trenčíne s moravským Velehradom. Východným ukončením horského hrebeňa je mohutné vápencové bradlo **Krasín** (516 m). Západnejšie bradlá v hrebeni sú síce o čosi vyššie, ale vizuálnou dominanciou sa mu vonkoncom nemôžu rovnať. Vrch v tvare ostrého skalného rebra, okolo ktorého je reliéf výrazne nižší, je neprehliadnuteľným prvkom krajiny na sever od mesta Trenčín. Najľahšie sa k nemu dostaneme z obce Dolná Súča po **Náučnom chodníku Janka Miklasa**.

Chodník stúpa popod južné skalnaté svahy Krasína až k západnému koncu bradla, odkiaľ pokračuje po ostróm hrebeni až k miestu, kde kedysi stál **hrad Súča**. Postavili ho v 13. storočí na mieste, ktoré bolo osídlené už v dobe bronzovej. Mal strážiť obchodnú cestu na Moravu a neskôr bol sídlom súčianskeho panstva. V 16. storočí hrad získali bratia Ján a Rafael Podmanický s povestou lúpežných rytierov. O protiprávne nadobudnutý majetok museli bojovať nielen súdne, ale aj vojensky. Napokon sa kráľ Ferdinand I. Habsburský v roku 1550 rozhodol hrad zbúrať, aby sa ho nemohla zmocniť iná šľachta rebelujúca proti panovníkovi. Na jeho zničení sa veľkou mierou podieľalo aj miestne obyvateľstvo, ktorému hradné múry poskytli kvalitný stavebný materiál. Rozoberanie hradu bolo dôsledné, preto sa dnes z neho v podstate nič nezachovalo.

Od Súčianskej doliny smerom na východ viditeľnosť bradlového pásma v krajine výrazne zoslabla a len mierne nad svoje okolie prečnieva zalesnený vrch **Mäsiarová** (383 m). Vrch Malý Jelenec (459 m) s rozhľadňou nad Trenčianskou Závadou leží mimo pásma bradiel a je flyšový.

Tip na túru: Krasín

trasa: Horná Súča – Sedlo nad Juríkovcami – Krasín – Dolná Súča, spolu 3 hod.

Pekná poldenná túra vedie malebným kopaničiarskym krajom až pod bradlo Krasín, ktorý nám podrobne predstaví osem informačných panelov Náučného chodníka Janka Miklasa.

Krasín alebo Krásin?

Názov bradla nad Dolnou Súčou je nevyriešeným toponymickým rébusom. Odborníci v tejto oblasti zatiaľ nenašli zhodu v tom, či sa má nazývať Krasín alebo Krásin. Umiestnenie dĺžňa v slove totiž závisí od toho, či je odvodené od slova *krása* alebo *kras*. Obe možnosti majú svoje opodstatnenie. Vrch je skutočne krásny, a tak si zaslúži meno Krásin. Zároveň je však aj vápencový, teda podliehajúci krasovateniu, preto by pokojne mohol byť aj Krasínom. Kartografom sa pozdáva druhá verzia a uvádzajú ju na svojich mapách. Pre obyvateľov Dolnej Súče je ich milovaný krásavec jedine Krásinom a treba im dať za pravdu. Čo asi ich predkovia v minulosti vedeli o krase?

Bradlo Krasín

